สรุปการประชุมชี้แจงเรื่องการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (Video Conference System) ของกระทรวงมหาดไทย วันอังคารที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมราชสีห์ อาคารศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นมาตรการหนึ่งของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติมิชอบ หรือทุจริตต่อหน้าที่ อันให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือร่ำรวยผิดปกติ กระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญของการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ ดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ป.ป.ช. มาเป็นวิทยากรชี้แจงผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (Video Conference System) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ เพื่อให้การดำเนินการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

วิทยากรชี้แจงเรื่องการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ โดยนายวรัญ มณีศรี เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินเชี่ยวชาญ สำนักงาน ป.ป.ช.

สรุปการบรรยาย : การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และประกาศ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ๕ ฉบับ ซึ่งแบ่งหัวข้อการบรรยายได้ ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมาย ป.ป.ช. ส่วนที่ ๒ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และส่วนที่ ๓ การตอบข้อซักถามของผู้เข้าร่วมประชุม

ส่วนที่ ๑ <u>การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมาย ป.ป.ช.</u>

๑. ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน แบ่งได้ ๒ ประเภท

๑.๑ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๒ สำหรับกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมในสังกัด กรรมการและผู้บริหารสูงสุดรัฐวิสาหกิจในสังกัด ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดและปลัดกรุงเทพมหานคร

๑.๒ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๓ ได้แก่ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย รองอธิบดีทุกกรม โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา

๒. กรณีที่ยื่นและระยะเวลายื่นบัญชี ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยแบ่งได้ ๒ กรณี

๒.๑ กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๒.๒ กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเข้ารับตำแหน่ง กรณีดำรงตำแหน่งครบทุกสามปีตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดตามมาตรา ๑๐๓

๒.๓ ในกรณีได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ผู้ยื่นบัญชีผู้นั้นไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินใหม่ แต่ไม่ต้องห้ามที่จะยื่นเพื่อเป็นหลักฐาน

๒.๔ กำหนดเวลาในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่มีหน้าที่ ในแต่ละกรณี โดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่มีหน้าที่ ในแต่ละกรณี เช่น วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีคือวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลบังคับใช้ โดยให้ยื่นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ถัดจากวันที่มีหน้าที่ยื่น กล่าวคือผู้มีหน้าที่ยื่นจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินระหว่างวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ถึง ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒

๒.๕ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๑๖ ให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายเดิมที่ถึงคราวต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไม่ว่ากรณีใด ในวันก่อนที่ประกาศนี้ใช้บังคับ มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อไปตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ พ.ศ. ๒๕๕๔

ข้อ ๑๗ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้แล้วตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือว่าเป็นการยื่นตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายใหม่

ข้อ ๑๘ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณียื่นทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ให้นับระยะเวลา ดังนี้

(๑) กรณีผู้ยื่นบัญชีเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีทุกสามปีที่อยู่ในตำแหน่งตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้นับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทุกสามปีต่อไปนับแต่วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งล่าสุด

ตัวอย่าง อธิบดีกรมการปกครองยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการปกครอง กรณีเช่นนี้ ไม่ต้องยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งตามกฎหมาย ป.ป.ช. ใหม่ แต่ให้ยื่นเมื่อดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี ซึ่งก็คือวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

(๒) กรณีผู้ยื่นบัญชีไม่เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีทุกสามปีที่อยู่ในตำแหน่งตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามข้อ ๑๑ (๓) ให้เริ่มนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทุกสามปีตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ

ตัวอย่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีอยู่ กรณีเช่นนี้ ไม่ต้องยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งตามกฎหมาย ป.ป.ช. ใหม่ แต่ให้ยื่น

เมื่อดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี เมื่อวันที่ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ ซึ่งก็คือวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๒.๖ กรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ในแต่ละกรณี สามารถขอขยายระยะเวลาได้ โดยระบุเหตุผลและความจำเป็นก่อนครบระยะเวลายื่นบัญชี ซึ่งระยะเวลาที่ขอขยายนั้น ไม่เกิน ๓๐ วันและขอได้เพียงครั้งเดียว

๓. กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเกินกำหนดระยะเวลา

ผู้ยื่นต้องทำเป็นหนังสือชี้แจงเหตุของการยื่นบัญชีล่าช้าต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยในหนังสือต้องระบุ ชื่อ-สกุลผู้ยื่น ตำแหน่งที่ยื่น ยื่นในกรณีใด วันที่มีหน้าที่ยื่น และเหตุผลที่ยื่นล่าช้าพร้อมแนบเอกสารประกอบ

๔. สิ่งที่ต้องยื่น

ทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่มีอยู่จริง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้รวมถึงทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม กรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือที่ให้บุคคลอื่นถือครอบครองแทนต้องมีหนังสือรับรองจากผู้ครอบครองหรือผู้ถือครองแทนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น คู่สมรส หรือบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๕. นิยามคู่สมรส คู่สมรสหมายความรวมถึง

คู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดังนี้

๕.๑ บุคคลซึ่งอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยากับเจ้าพนักงานของรัฐโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐ และมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีการทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดกับเจ้าพนักงาน โดยบุคคลภายในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบการอยู่กินเป็นสามีภริยาตามประเพณี

(๒) มีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยา

๕.๒ บุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐและต่อมาได้จดทะเบียน หย่าจากกันตามกฎหมาย แต่ยังแสดงให้ปรากฏหรือมีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน

๖. เอกสารที่ต้องยื่นมีดังนี้ (ต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ทุกหน้า)

(๑) แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(๒) เอกสารประกอบที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่ละประเภท

(๓) สำเนาหลักฐานแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา

๗. จำนวนชุดที่ต้องยื่น

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบให้ยื่นจำนวน ๑ ชุด เว้นแต่ ผู้ดำรงตำแหน่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในส่วนกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรม ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรรมการรัฐวิสาหกิจ ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบจำนวน ๒ ชุด โดยชุดหนึ่งเป็นต้นฉบับและอีกชุดเป็นสำเนาคู่ฉบับ สำเนาคู่ฉบับจะถูกนำไปเปิดเผยที่ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นเวลา ๓๐ วัน และที่เว็บไซต์สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นเวลา ๑๘๐ วัน โดยสำเนาคู่ฉบับที่นำไปเปิดเผยนั้น ผู้ยื่นบัญชีต้องปกปิดข้อมูลสำคัญ เช่น เลขประจำตัวประชาชน เลขบัญชีธนาคาร หมายเลขบัตรเครดิต

๘. ช่องทางการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๘.๑ ยื่นด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นยื่นแทนได้ที่สำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน อาคาร ๔ ชั้น ๑ สำนักงาน ป.ป.ช. ถนนสนามบินน้ำ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โทร ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐ ต่อ ๔๔๓๗,๔๔๔๑ หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดทุกจังหวัด

๘.๒ ยื่นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

๙. การขอแก้ไขบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือยื่นเพิ่มเติม

ผู้ยื่นบัญชี อาจขอแก้ไขบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารเพิ่มเติมที่ได้ยื่นไว้แล้ว และขอยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติม โดยทำเป็นหนังสือ ยื่นคำขอแก้ไข้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑๐. บทกำหนดโทษ

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๑. การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑) เมื่อมีการแต่งตั้งหรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในหน่วยงานใด ให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับเลือกตั้ง ให้เป็นเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะเป็นผู้แจ้ง

(๒) ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงินหรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และแจ้งผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) โดยมิให้บทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

(๔) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควรต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทและปรับรายวัน

ส่วนที่ ๒ <u>การจัดทำบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ</u>

- การจัดเตรียมบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินยังคงรูปแบบเดิมตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ โดยแบ่งเป็นบัญชีทรัพย์สิน บัญชีหนี้สิน และเอกสารประกอบอื่น

๑. ทรัพย์สินที่ต้องแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินมี ๑๐ ประเภทดังต่อไปนี้

๑. หลักฐานการเสียภาษีเงินได้ ใช้แบบ ภ.ง.ด.๙๐ แบบ ภ.ง.ด.๙๑ เป็นหลักฐาน

๒. เงินสด กรณีจำนวนมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท หากกรณีถือครองเงินสดรวมกันเกินกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐บาทต้องชี้แจง ถึงสาเหตุในการถือเงินสดด้วย

๓. เงินฝากในสถาบันการเงิน ใช้หน้าสมุดเงินฝากเป็นหลักฐาน มีหลักเกณฑ์การระบุดังนี้

๓.๑ รับรองการเคลื่อนไหวของบัญชีก่อนวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เช่น ท้องถิ่นจังหวัด มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ ให้รับรองว่ายอดบัญชีไม่มีการเคลื่อนไหวจนถึงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

๓.๒ กรณีใช้บัญชีเงินฝากร่วมกับคู่สมรส ให้ระบุตามส่วนคือ หารคนละครึ่ง

๓.๓ เงินฝากยังรวมไปถึง สลากออมสิน และ สลาก ธ.ก.ส.

๓.๔ กรณีใช้ Internet Banking สามารถใช้วิธีการจับภาพหน้าจอส่งเป็นหลักฐานประกอบบัญชีทรัพย์สินได้

๔. เงินลงทุน ได้แก่

๔.๑ หลักทรัพย์ที่รัฐบาลค้ำประกัน (พันธบัตร) ใช้สำเนาพันธบัตรเป็นหลักฐาน

๔.๒ หลักทรัพย์จดทะเบียนและได้รับอนุญาต (หุ้น,กองทุนรวม,LTF,RMF) ใช้สำเนาใบสำคัญแสดงสิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญ สำเนาหนังสือรับรองการถือหน่วยลงทุน เป็นหลักฐาน

๔.๓ หลักทรัพย์และเงินลงทุนอื่นในองค์กรธุรกิจ (บริษัทจำกัด,ห้างหุ้นส่วนจำกัด,สหกรณ์ออมทรัพย์จำกัด) ใช้หลักฐานเป็นหนังสือบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น หนังสือยืนยันยอดลูกหนี้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงการเป็นผู้ถือหุ้น

๔.๔ เงินลงทุนอื่น (กิจการร้านค้า,ธุรกิจส่วนตัว) ใช้สำเนาหนังสือรับรอง/ภาพถ่ายสีกิจการร้านค้า เป็นต้น

๕. เงินให้กู้ยืม ใช้สำเนาหนังสือสัญญากู้ยืมเงิน สำเนาหนังสือรับสภาพหนี้ของลูกหนี้ สำเนาหนังสืองบการเงินของนิติบุคคล สำเนาหนังสือสัญญาจำนองที่ดินเป็นประกัน และสำเนาหนังสืออื่นที่แสดงถึงความเป็นเจ้าหนี้เป็นหลักฐาน

๖. ที่ดิน ใช้สำเนาโฉนดที่ดิน สำเนาหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ก) สำเนาตราจอง และสำเนาหนังสือประเมินราคาที่ดิน

๗. โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง ให้ใช้สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด (อ.ร. ๒) กรณีไม่มีหนังสือแสดงสิทธิ์ ใช้ภาพถ่ายสีสิ่งปลูกสร้างเป็นหลักฐาน

๘. ยานพาหนะ ใช้สำเนาคู่มือรายการจดทะเบียนรถยนต์/เรือยนต์ เป็นหลักฐาน โดยระบุราคาและภาระติดพันในยานพาหนะ เช่น ติดจำนำ ติดสัญญาเช่าซื้อ หากไม่มีสำเนาคู่มือรายการจดทะเบียนให้ใช้ภาพถ่ายพร้อมระบุราคาโดยประมาณ

๙. สิทธิและสัมปทาน หมายถึง สิทธิซึ่งอาจคำนวณราคาเป็นเงินได้ เช่น สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ สัญญาเช่าอาคารที่ราชพัสดุ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ใช้สำเนาหนังสือรับรองสิทธิบัตร สำเนาหนังสือสัญญาเช่า เป็นหลักฐาน

๑๐. ทรัพย์สินอื่น ได้แก่ ทรัพย์สินจำพวกเครื่องประดับ อาวุธปืน วัตถุโบราณ โดยทรัพย์สินต้องมีราคารวมกันเกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่หมายความรวมถึงของใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ภาพถ่ายสีเป็นหลักฐาน

๒. หนี้สินที่ต้องแสดงในบัญชีแสดงรายการหนี้สินมี ๔ ประเภทดังนี้

๑. เงินเบิกเกินบัญชี ใช้สำเนารายการเคลื่อนไหวทางบัญชี สำเนาหนังสือสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี (O\D) สำเนาใบแจ้งยอดหนี้บัตรเครดิตประจำเดือน เป็นหลักฐาน

๒. เงินกู้จากธนาคาร ให้ใช้สำเนาหนังสือรับรองเงินกู้ สำเนาหนังสือสัญญากู้เงิน ใบเสร็จชำระหนี้เงินกู้เป็นหลักฐาน กรณีเป็นลูกหนี้ร่วม ให้แบ่งสัดส่วนหนี้ที่ต้องรับผิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓. หนี้สินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ให้ใช้สำเนาหนังสือสัญญาเงินกู้ หนังสือรับสภาพหนี้ สำเนาใบเสร็จชำระค่าเช่าซื้อเป็นหลักฐาน

๔. หนี้สินอื่น เช่น หนี้ตามคำพิพากษา หนี้ที่มิได้ทำเป็นหนังสือ ให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ให้กู้เป็นหลักฐาน

๓. เอกสารประกอบอื่นๆ เช่น คำสั่งแต่งตั้งต่างๆ บัตรประจำตัวประชาชน

- เมื่อรวบรวมเอกสารเรียบร้อยแล้ว ให้นำมาสรุปแยกทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยนำทรัพย์สินลบด้วยหนี้สินเพื่อหาทรัพย์สินสุทธิ

ส่วนที่ ๓ <u>ประเด็นข้อซักถามที่น่าสนใจดังต่อไปนี้</u>

๑. พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีประเด็นใดที่ต้องทราบบ้าง และมีประเด็นใดที่เปลี่ยนแปลงไปจาก พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ตอบ : สาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่เปลี่ยนไปจากกฎหมายเดิม มีดังนี้

๑) เรื่องหลักเกณฑ์การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยตำแหน่งตามมาตรา ๑๐๒ (๗) ทุกตำแหน่งต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่นำบัญชีเดิมที่ได้ยื่นไว้ในครั้งก่อนมาเปิดเผยอีก

๒) เรื่องเกณฑ์ของคู่สมรส ซึ่งตามกฎหมายเดิม ไม่ต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลที่มีลักษณะอยู่กินกันฉันสามีภริยา ดังนั้นบัญชีที่เคยยื่นไว้แล้วไม่ต้องยื่นบัญชีของคู่สมรสเพิ่มเติม แต่ให้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อถึงกำหนดที่ต้องยื่นบัญชีตามกฎหมายใหม่

๓) การเปิดเผยผลการตรวจสอบของทุกบัญชีทางเว็บไซต์สำนักงาน ป.ป.ช. โดยเปิดเผยว่าบัญชีใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างผิดปกติ

๔) วิธีการยื่น ตามกฎหมายเดิมการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ความสำคัญกับตำแหน่งเป็นหลัก หากบุคคลใดมีหน้าที่ยื่นบัญชี ต่อมาเข้าดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีอีก ก็ต้องยื่นบัญชีในตำแหน่งใหม่ที่ได้รับด้วย เช่น นาย ก. เข้าดำรงตำแหน่งอธิบดี มีหน้าที่ยื่นบัญชี ต่อมา นาย ก. ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีด้วย เช่นนี้ตามกฎหมายเดิม นาย ก. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในฐานะอธิบดี และฐานะกรรมการรัฐวิสาหกิจอีกครั้งหนึ่ง แต่ตามกฎหมายใหม่ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ความสำคัญกับตัวบุคคล หากยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว และต่อมาได้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ก็ไม่ต้องยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งใหม่ แต่ไม่ห้ามเพื่อยื่นเป็นหลักฐาน

๕) บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้ตามกฎหมายเดิม กฎหมายใหม่ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามกฎหมายใหม่ด้วย สำหรับตำแหน่งเดิมที่เคยยื่นไว้แล้ว

๒) กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินก่อนกฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้ หากดำรงตำแหน่งครบ ๓ ปีแล้ว ก็ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายใหม่หรือไม่ และหากผู้ว่าราชการจังหวัดดำรงตำแหน่งครบ ๓ ปีก่อนกฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายใหม่หรือไม่

ตอบ : ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นตำแหน่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ตามมาตรา ๔๐ (๑) ของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งไม่มีหน้าที่ยื่นเมื่อดำรงตำแหน่งครบทุก ๓ ปี การนับระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ๓ ปีให้นับเมื่อ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้ (๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑) ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องยื่นบัญชีอีกครั้ง ในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ โดยไม่จำกัดว่าขณะนั้น

จะดำรงตำแหน่งใดก็ตาม เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ยื่นในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เคยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อไปทุก ๓ ปีตราบเท่าที่ยังมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่

๓. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอยู่แล้วและดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจหรือกรรมการองค์การมหาชนด้วย ให้ยื่นในฐานะใด

ตอบ : ตำแหน่งที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอยู่แล้ว เช่น รองปลัดกระทรวง เมื่อดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ ไม่จำเป็นต้องยื่นในฐานะกรรมการรัฐวิสาหกิจอีก ทั้งนี้รัฐวิสาหกิจมีหน้าที่แจ้งให้สำนักงาน ป.ป.ช. ทราบว่ามีกรรมการของรัฐวิสาหกิจผู้ใดที่ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพราะเหตุข้างต้น ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. มีข้อมูลการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการของรัฐวิสาหกิจในฐานะรองปลัดกระทรวงมาก่อน

๔. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ ต่อมาเมื่อพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นยังคงมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอยู่หรือไม่ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทุก ๓ ปี ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตอบ : กรณีนี้เป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่ต้องนำเรียนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยชี้ขาด

๕. กรณีในวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวง ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวง ก็มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทุก ๓ ปี นับแต่ยื่นครั้งล่าสุดหรือไม่

ตอบ : กรณีผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้เริ่มนับระยะเวลายื่นในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ หากเป็นตำแหน่งใหม่ตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้เริ่มนับระยะเวลายื่นในวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

๖. กรณี นาย ก. เข้าดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการปกครองเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๒ และได้เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ต่อมาพ้นจากตำแหน่งกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ เช่นนี้ นาย ก. จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในฐานะพ้นจากตำแหน่งผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือไม่

ตอบ : เมื่อนาย ก. เข้าดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการปกครอง เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๒ นาย ก. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินภายใน ๖๐ วันนับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง และมีหน้าที่ยื่นบัญชีทุก ๓ ปี ตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากนาย ก. ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน นาย ก. ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินใหม่แต่ไม่ห้ามที่จะยื่นเพื่อเป็นหลักฐานตามมาตรา ๑๐๕ วรรคห้า

การที่นาย ก. เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ และพ้นจากตำแหน่งกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ นั้น ไม่เป็นเหตุให้นาย ก. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในสถานะผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงกรณีพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจาก นาย ก. ยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการเป็นอธิบดีกรมการปกครอง ซึ่งหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจะผูกพันกับสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นาย ก. ดำรงอยู่ นาย ก. จะมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งเมื่อดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการปกครองครบ ๓ ปี เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ (๓) ดังนั้นนาย ก. จึงไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่งกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

๗. กรณีผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มีฐานะเป็นผู้จัดการมรดก จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในฐานะผู้จัดการมรดกหรือไม่

ตอบ : ผู้จัดการมรดกเป็นบุคคลที่มีหน้าที่รวบรวมทรัพย์ของเจ้ามรดกเป็นกองมรดกเพื่อแบ่งให้ทายาทผู้มีสิทธิได้รับทรัพย์มรดกตามพินัยกรรมหรือตามกฎหมาย อันเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ลักษณะ ๔ ทรัพย์อันเป็นกองมรดกจึงมิใช่ทรัพย์สินของผู้จัดการมรดกแต่อย่างใด ดังนั้นทรัพย์สินที่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดูแลในฐานะผู้จัดการมรดกจึงไม่ต้องนำมาแสดงในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๘. หากรองอธิบดีซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อมาถูกโยกย้ายเป็นผู้ตรวจราชการกระทรวง ซึ่งไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีนี้จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อใด

ตอบ : ตราบใดที่บุคคลผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลผู้นั้นก็จะต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทุก ๓ ปี ต่อเนื่องไปจนกว่าจะพ้นจากสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๙. กรณีบุคคลดำรงตำแหน่งโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด แล้วต่อมาได้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกรมเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ กรณีดังกล่าวบุคคลจะมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทุก ๓ ปีหรือไม่

ตอบ : โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเป็นตำแหน่งที่กฎหมายเดิมกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หากบุคคลที่ดำรงตำแหน่งโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพ้นจากตำแหน่งแล้วไปดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกรม ก่อนวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ บุคคลผู้นั้นก็ไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เนื่องจากกฎหมายใหม่มิได้กำหนดให้ตำแหน่งผู้ตรวจราชการกรมมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน